

IZOBRAŽEVANJE ZA PODROČJE SLOVENŠČINE KOT DRUGEGA IN TUJEGA JEZIKA

Nataša Pirih Svetina

Filozofska fakulteta, Ljubljana

UDK 378.147:811.163.6'243(497.4 Ljubljana)

V prispevku so na kratko predstavljene različne oblike in možnosti izobraževanja za poučevanje in siceršnje delovanje na področju slovenščine kot drugega in tujega jezika. Čeprav to strokovno področje slovenistike do nedavno ni bilo v večji meri vključeno v redni izobraževalni program slovenistov, lahko nekaterim standardiziranim oblikam izobraževanja sledimo že približno dve desetletji. V prispevku nakazujemo možne perspektive in vizije razvoja področja v prihodnje.

slovenščina kot drugi jezik, slovenščina kot tuji jezik, izobraževanje, poučevanje, bolonjski študij

The article presents various opportunities for education and professional training for those who want to be professionally involved in the field of Slovene as a second or foreign language. In the past Slovene, as an L2 or FL was not included in the regular programme of Slovene Studies, but over the last two decades various forms of education in this field have been organised. The article offers some possible scenarios for future development in this field.

Slovene as a second language, Slovene as a foreign language, education, teaching, Bologna studies

Uvod

Slovenščina kot drugi in tuji jezik (SDTJ) je v zadnjih desetletjih postala samostojna znanstvena in strokovno-pedagoška veja slovenistične vede. V okvir infrastrukturnih dejavnosti¹ na tem področju sodi tudi izobraževanje za poučevanje SDTJ kot najbolj razširjene in razvejene dejavnosti, izobraževanje za pisanje učbenikov in priročnikov, za preverjanje in testiranje znanja SDTJ ter nenazadnje tudi za raziskovanje. V prispevku poskušamo predstaviti in ovrednotiti stanje ponudbe izobraže-

vanja na področju SDTJ in predstaviti naslovnike, udeležence različnih izobraževalnih oblik. Ne glede na to, da gre za številčno dokaj skromno populacijo – v letu 2008 se je vseh organiziranih oblik izobraževanja, ki jih je v sklopu svojih dejavnosti ponudil Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik (CSD/TJ),² skupaj udeležilo okoli 250 oseb³ – gre dejansko za zelo različne publike z različnimi potrebami, kar se kaže tudi v njihovih odzivih na dano ponudbo.⁴ Prikaz in analiza obstoječega stanja nista samozadostna – nakazala naj bi

1 O infrastrukturi za slovenščino kot drugi/tuji jezik tudi Zemljarič Miklavčič, Pirih Svetina 2008.

2 Več na spletnih straneh: www.centerslo.net.

3 Podatki so iz arhiva Centra za slovenščino.

4 Podatki o udeležencih tovrstnih izobraževanj sicer niso javno dostopni. V prispevku se tako večinoma omejujemo na ponudbo Centra za slovenščino, čeprav so med ponudniki tovrstnih izobraževanj tudi drugi. V Katalogu MŠŠ (KATIS) je tako za letošnje študijsko leto mogoče zaslediti ponudbo Fakultete za humanistične študije Koper. Seminar z naslovom *Slovenščina kot drugi/tuji jezik v jezikovno homogenih in heterogenih razredih* bodo izvajale Vesna Mikolič, Mojca Butinar Možina, Martina Mejak, Marijanca Ajša Vižintin in Sonja Starc.

trend razvoja te vrste slovenistične infrastrukture v prihodnosti. Nove trende med drugim že nakazujejo prenovljeni študijski programi slovenistike. V starih slovenističnih visokošolskih programih izobraževanje s področja slovenščine kot drugega in tujega jezika namreč ni bilo predvideno, je pa, in ponekod se tudi že izvaja, v prenovljenih bolonjskih študijskih programih.

Kratek pogled nazaj in sedanje stanje – izobraževalna dejavnost v sklopu delovanja Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik

Področje SDTJ se je na univerzitetni ravni v Sloveniji najprej začelo razvijati na Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. V skladu z razvojem dejavnosti, ki se danes predstavljajo kot dejavnosti Centra za slovenščino kot drugi/ tuji jezik⁵ in ki so izšle iz takratnih oddelčnih obštudijskih in obraziskovalnih dejavnosti,⁶ so se razvijale tudi različne oblike izobraževanja za delujoče na področju SDTJ. Prvi izobraževalni seminarji so bili tako namenjeni univerzitetnim učiteljem (lektorjem), ki so poučevali slovenščino na univerzah v tujini, poleti pa so učili na lektoratih v okviru Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture.⁷ V devetdesetih letih, po formalni ustanovitvi Centra za slovenščino in s širjenjem ponudbe možnosti učenja slovenščine v Sloveniji, so se oblikovale posebne oblike izobraževanja in seminarji, ki pripravljajo tudi na poučevanje slovenščine kot

tujega jezika v slovenskem okolju. V prvem obdobju je bilo tovrstno izobraževanje usmerjeno predvsem na možnosti prenašanja tujih izkušenj poučevanja neprvih jezikov na prakso poučevanja slovenščine. Leta 1994 je takratna vodja lektorjev Poletne šole, Ljubica Črnivec, na koncu svojega poročila o udeležbi na tečaju angleščine v ZDA zapisala nekakšen apel, ki z današnje perspektive, ko je uporaba najrazličnejših pripomočkov visoke tehnologije v razredih stalna praksa, zveni precej anekdotično:

»Tudi mi moramo letos začeti z uporabo avdio in video sredstev, čeprav nimamo pravih jezikovnih učnih materialov, vendar lahko zelo dobro uporabimo različne druge, splošnoizobraževalne kasete ... Naslednja stvar, ki bi jo rada prenesla k nam, je aktivno gledanje slovenskega filma ... Uvedba ur konverzacije je v PŠ naravnost nujna.«⁸

Ob razširjeni ponudbi tečajev slovenščine za različne naslovnike (v okviru lektoratov, Seminarja, Poletne šole, Celoletne šole)⁹ se je razvijal tudi sistem preverjanja, testiranja in ocenjevanja znanja slovenščine kot drugega jezika. Za to področje so se v okviru Izpitnega centra Centra za slovenščino razvile posebne izobraževalne oblike, namenjene tistim, ki sodelujejo v različnih fazah procesa preverjanja in ocenjevanja jezikovnega znanja, od priprave testnih nalog, metodike izpraševanja na izpitih, ocenjevanja testov do njihove statistične obdelave. Seminarji za izpraševalce na izpitih

5 Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik deluje v okviru Oddelka za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Za leto njegove ustanovitve štejemo l. 1991 (Pogorelec 1999). Zaradi nekaterih dejavnosti, ki se razvijajo in delujejo zgolj v njegovi organizaciji, si že nekaj let prizadeva pridobiti status nacionalno pomembne ustanove.

6 Prva tovrstna dejavnost je bil leta 1965 organizirani Seminar slovenskega jezika, literature in kulture (Pogorelec 1999), leta 2009 je potekal že 45. seminar, od sredine 60. let dalje pa se je počasi začela institucionalizirati tudi dejavnost Slovenščina na tujih univerzah, formalno je v študijskem letu 1972/73 na FF UL nastala KPSNU (Komisija za pospeševanje slovenščine na neslovenskih univerzah), ki je bila leta 1992 vključena v dejavnosti Centra za slovenščino (Vidovič Muha 1999).

7 Delo v okviru lektoratov na SSJLK je, kot piše Pogorelec (1999: 10–11), bilo: »... neka vrsta strokovnega izpopolnjevanja glede na to, da so to delo (delo lektorja na tuji univerzi; op. N.P.S.) praviloma začeli opravljati takoj po diplomii in podiplomskega študija niso bili deležni.« (Podobno tudi Derganc (Derganc 1999: 19).

8 Arhiv Centra za slovenščino.

9 Vse naštetje dejavnosti sodijo med organizacijske oblike dejavnosti, ki jih izvaja Center za slovenščino.

potekajo redno vsaj dvakrat letno od konca devetdesetih let dalje, kot začetek tovrstnih seminarjev pa bi smeli šteti delavnico *Vprašanja jezikovnega testiranja pri poučevanju slovenščine kot tujega jezika*, ki je bila organizirana pred Poletno šolo slovenskega jezika leta 1995 (Ferbežar 1999). Istega leta se je vzpostavil sistem rednih mesečnih izobraževalnih srečanj, namenjenih sodelavcem Centra za slovenščino.¹⁰ Obravnavane teme so različne, narekujejo pa jih tako potrebe »na trgu« in potrebe »pod domačo streho«. Če poskušamo povedano ilustrirati: z odpiranjem slovenske družbe tujemu kapitalu je »na trgu« nastala potreba po poučevanju poslovne slovenščine oz. potreba po organizaciji posebnih tečajev poslovnega jezika, Center pa je organiziral izobraževanja na temo poučevanja poslovne slovenščine. V istem času je na Centru primanjkovalo učbeniških gradiv, zato je bil organiziran seminar na temo priprave učbeniškega gradiva za poučevanje slovenščine kot tujega jezika.¹¹ Od bolj splošnih vprašanj, predvsem na organizacijski in metodično-didaktični ravni, se je v naslednjih letih pozornost preusmerila v bolj strokovno problematiko. Med drugim je bilo izvedenih več seminarjev s kontrastivnimi in primerjalnimi temami, ki so jih narekovele potrebe trga. V tem času so se med tečajniki v Sloveniji v večjem številu pojavili govorci z istim prvim jezikom, npr. begunci iz Bosne, Kitajci, nekoliko kasneje povratniki slovenskih korenin iz Argentine ipd. Tako so do takrat med lektorji, ki so slovenščino poučevali na univerzah v tujini in so se srečevali večinoma s študenti, ki jih je družil isti

prvi jezik, aktualna kontrastivna vprašanja postala aktualna tudi za učitelje slovenščine kot drugega in tujega jezika v Sloveniji. Pri pristopih k poučevanju se je bilo treba še bolj prilagoditi govorcem posameznih jezikov, čeprav učitelji na tečajih v Sloveniji večinoma nikoli niso poučevali v jezikovno homogenih skupinah.

Približno v istem času (sredina 90. let) se je iz srečanja, namenjenega lektorjem slovenščine s tujih univerz, ki je potekalo ob SSJLK, razvil večdnevni izobraževalni seminar kot skupna uvertura v poletne prireditve Centra za slovenščino (SSJLK in PŠ, kasneje tudi MPŠ).¹² Število udeležencev tega seminarja je vseskozi naraščalo in v letu 2001 prvič preseгло številko 50. Kot poslušalci so se seminarjev začeli udeleževati tudi študenti slovenistike, ki tovrstnih vsebin niso imeli kje poslušati. Ko pa so v jezikoslovnih seminarjih začele nastajati seminarske in diplomske naloge s področja slovenščine kot drugega in tujega jezika, so študenti, absolventi in diplomanti dobili tudi priložnost, da izsledke svojih del predstavijo na seminarju. Če so prej opisana redna mesečna izobraževalna srečanja oblikovana predvsem kot izmenjava izkušenj, nekakšna izobraževanja »iz prakse za prakso«, pa so junjska srečanja poskus širjenja slovenističnih obzorij, med drugim tudi s povabili tujim predavateljem, včasih celo nekdanjim tečajnikom, da spregovorijo o svoji izkušnji učenja slovenščine, ali povabili strokovnjakom z različnih področij: od jezikoslovja in literarne vede do politike, medijev, literature in kulture.

¹⁰ Dolgoletne statistike kažejo, da se tovrstnih mesečnih srečanj udeležuje od 15 do 20 sodelavcev, najpogosteje učiteljev na različnih tečajih, ki jih organizira Center za slovenščino.

¹¹ Leta 1999 je bila nato organizirana okrogla miza z naslovom Učbeniki in učni pripomočki za slovenščino kot drugi/tuji jezik. Prispevki so objavljeni v priručniku *Skripta 4* (Vidovič Muha 2000). Serija priručnikov *Skripta* (1–5) je izhajala v 90. letih in je predstavljala prispevke junijskega izobraževalnega seminarja za učitelje slovenščine kot drugega in tujega jezika. Pred serijo *Skripta* in v času njenega izhajanja se prispevki s področja slovenščine kot drugega in tujega jezika skoraj niso pojavljali v strokovni periodiki, kasneje pa precej pogosto. Za omenjeno področje velja kot referenčna predvsem dvojna številka revije *Jezik in slovstvo* iz leta 2004 (*JiS* 49/3–4, 2004). Po nekaj letih premora so bili prispevki z junijskega izobraževalnega seminarja l. 2008 objavljeni v reviji *Jezik in slovstvo* 54/1.

¹² Lektorji na tujih univerzah so vsako leto povabljeni še na dve večdnevni izobraževalno-informativni srečanja: avgusta in okoli novega leta.

L. 2005 je bila zainteresirani slovenistični javnosti ponujena nova oblika usposabljanja, ki naj bi vsaj začasno omilila pomanjkanje rednega univerzitetnega izobraževanja na področju slovenščine kot tujega jezika – začetno usposabljanje za poučevanje SDTJ v obliki 20-urnega seminarja. V letu 2006 je bilo na tem seminarju več kot 50 udeležencev, v glavnem študentov zadnjih letnikov slovenistike in absolventov, med njimi pa tudi učitelji slovenščine iz slovenskih osnovnih in srednjih šol. Predvidevamo, da so velikemu številu udeležencev botrovale spremenjene razmere na trgu dela ter iskanje alternativnih možnosti dela in zaposlitve ter vse bolj raznolike potrebe med končnimi uporabniki SDTJ. Udeleženci so v svojih sicer pohvalnih ocenah seminarja izrazili potrebo po živem stiku z razredom, po možnosti opazovanja dela na tečajih, simulacijah učnih ur. Kot kažejo evalvacije zadnje, že pete izpeljave zelo podobno izvedenega seminarja v letu 2009, na katerem je bilo ponovno več kot 50 udeležencev, je seminar potreben prenovitve. Udeleženci si želijo več čim bolj praktičnih in uporabnih znanj, neposredno prenosljivih v razred.

V letu 2006 smo v ponudbo dodali 20-urni nadaljevalni seminar za poučevanje SDTJ. Kot so pokazale evalvacije, so se tega seminarja udeležile predvsem učiteljice slovenščine v osnovnih in srednjih šolah, ki so želele pridobiti več informacij o delu z otroki, ki jim slovenščina ni prvi jezik. Poleg tega so se šole in učitelji na Center vedno pogosteje obračali s prošnjo za pomoč pri poučevanju otrok, ki se vključujejo v slovenske šole, vendar slovenskega jezika ne znajo oz. je njihovo znanje pomanjkljivo. Tako smo že jeseni istega leta ponudili posebno obliko izobraževanja, namenjeno prav učiteljem slovenščine na osnovnih in srednjih šolah, ki poučujejo učence, ki jim slovenščina ni prvi jezik. Gre za otroke priseljence, ki se

slovenščino učijo kot jezik okolja, v katerega so se priselili, v Sloveniji pa se vključujejo v razrede, kjer se slovenščina poučuje zgolj kot prvi jezik (materinščina). Ti učenci so večkratno prikrajšani, saj pouku, ki v celoti poteka v slovenščini (slovenščina kot učni jezik), težko sledijo, njihovi slabši učni rezultati pa vodijo tudi k slabši socialni vključenosti. Učitelje, ki imajo ponavadi izkušnje zgolj s poučevanjem slovenščine kot prvega jezika, seznanjamo z metodami poučevanja in tudi preverjanja znanja slovenščine kot drugega jezika. Tovrstne seminarje smo do zdaj organizirali trikrat zapored, vsakokrat se jih je udeležilo od 20 do 25 učiteljev. Z vsebino se poskušamo čim bolj približati trenutnim potrebam. Tako smo v program zadnjega seminarja vključili tudi kratek začetni tečaj albanskega jezika, ki je poleg makedonskega jezika največkrat prvi jezik otrok priseljencev, ki se vključujejo v šolsko delo. Tečaj je imel dvojni namen: seznaniti učitelje z nekaterimi najbolj tipičnimi značilnostmi albanskega jezika, kar naj bi jim pomagalo pri primerjalnem pojasnjevanju lastnosti slovenskega jezika, po drugi strani pa učiteljem ponuditi možnost vživljanja v situacijo učenja popolnoma novega in neznanega jezika (možnost identificiranja s situacijo, v kateri so njihovi učenci, ki se začinjajo učiti slovenščino). Tovrstni seminarji se po novem umeščajo v vrsto aktivnosti v sklopu projektov, ki se izvajajo na Centru, sofinancirani pa so s strani slovenske države in so namenjeni omogočanju lažje integracije solarjev migrantov.¹³

Že vrsto let so vsebine s področja poučevanja SDTJ vključene v izobraževalne seminarje za učitelje slovenščine v zamejstvu in v tujini oz. Center zanje organizira posebna izobraževalna srečanja (glej Letna poročila Centra za slovenščino). Sodelavci Centra pri pripravi in izvedbi teh seminarjev sodelujemo z različnimi ustanovami v Sloveniji in tujini:

13 Ciljno raziskovalni projekt Slovenščina kot drugi jezik v slovenskih osnovnih šolah (Pirih Svetina 2008, Knez 2008) in Uspešno vključevanje otrok migrantov v sistem vzgoje in izobraževanja v republiki Sloveniji (http://www.centerslo.net/l2.asp?L1_ID=8&L2_ID=94&LANG=slo).

Ministrstvom za šolstvo in šport RS, Zavodom za šolstvo RS, Centrom RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, Deželnim šolskim svetom za Koroško, Pedagoškim inštitutom v Celovcu, s Pedagoško visoko šolo na Koroškem in Slovenskim deželnim zavodom za poklicno izobraževanje (SDZPI) v Trstu ter Gorici in z drugimi.

Pogled naprej in umeščenost SDTJ v bolonjske študijske programe

V starejših študijskih programih se je slovenščina kot tuji jezik omejeno pojavljala predvsem v praktični obliki – kot lektorat slovenščine za tuje študente. Ta je na ljubljanski slovenistiki deloval v okviru Katedre za slovenščino kot drugi/tuji jezik, ki pa je v devetdesetih letih zamrla, čeprav so se vrstile pobude za njeno ohranjanje in kasneje za ponovno oživitev. Katedra naj bi v okviru podiplomskega študija ponudila specializacijo za učitelje slovenščine kot tujega jezika (Vidovič Muha 1999). Program specialističnega študija je bil pripravljen še pred bolonjsko prenovo, vendar ni bil nikoli sprejet in potrjen (Zemljarič Miklavčič, Pirih Svetina 2008). Center za slovenščino pa je postopoma prevzemal ključno vlogo v razvoju celotne strokovne (raziskovalne in uporabne) infrastrukture za učenje, preverjanje in potrjevanje znanja SDTJ (Stabej 2004). Študentom slovenistike so se vsebine s področja

SDTJ ponujale precej sporadično v okviru različnih študijskih predmetov. Od druge polovice devetdesetih let je tako nastalo precej seminar-skih in diplomskih nalog, ki obravnavajo tematiko SDTJ.¹⁴ Zaradi odmaknjenosti od glavnih tokov slovenistike¹⁵ je bilo področje SDTJ nekoliko manj zavezano tradiciji in je v času spremenjenih družbeno-političnih okoliščin, ki so s seboj prinesle tudi potrebo večjega števila tujih govorcev po znanju slovenščine, doživelo pospešen razvoj. Znanja, uporabljene metode raziskovanja in raziskovalni rezultati so nato povratno vplivali tudi na premike znotraj glavnih tokov slovenistične stroke. Nenazadnje, kurikularna prenova pouka slovenskega jezika (kot materinščine) ob koncu 90. let je pokazala, da njeni snovalci črpajo tudi iz znanj, pridobljenih na področju SDTJ.¹⁶

Kot študijska vsebina in kot predmet proučevanja se SDTJ pojavlja v novih bolonjskih študijskih programih.¹⁷ Na ljubljanski slovenistiki je npr. predvideno, da naj bi nekaj temeljnih vsebin s področja proučevanja SDTJ bil lahko deležen sleherni slovenist. Predmet Slovenščina kot drugi in kot tuji jezik se kot izbirni predmet jezikoslovne stroke pojavlja na prvi stopnji študija. Vsebine, ki naj bi jih študent pri tem predmetu spoznal, so v pretežni meri pregledne, slovenistu pa naj bi omogočile vpogled v pestro razvejenost tega dela stroke.¹⁸ Tistim, ki se nameravajo na tem področju

- 14 Pri največjem številu del s tega področja sta bila mentorja Marja Bešter in Marko Stabej (po podatkih iz bibliografije COBISS).
- 15 Breda Pogorelec (1999) je zapisala, da se je predmetno področje slovenščine kot drugega jezika v 80. letih prejšnjega stoletja šele polagoma in analogno uveljavljalo v sociolingvistiki in v šolski praksi, seveda zgolj v zvezi s šolskim predmetnikom manjšinskega šolstva. V tistem času pa so nekateri člani takratnega Oddelka nasprotovali tej »neakademski« panogi, kar se je kazalo tudi v nasprotovanju ustanovitvi Centra za slovenščino (prav tam).
- 16 Temeljni cilj pouka slovenščine naj bi bil usposobiti učence za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku. Cilji se realizirajo v okviru štirih sporazumevalnih dejavnosti: govorjenja, poslušanja, branja in pisanja ([http://www.zrss.si/pdf/SLO_UN%20Slovenščina%20OŠ%20\(2008\).pdf](http://www.zrss.si/pdf/SLO_UN%20Slovenščina%20OŠ%20(2008).pdf)).
- 17 Podatki so bili zbrani 1. 7. 2009 in 5. 10. 2009 na spletnih straneh slovenističnih oddelkov Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (<http://www.ff.uni-lj.si/oddelki/slovenistika/studijski.htm>), Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (<http://www.fhs.upr.si/index.cgi?m=11&id=117>), Filozofske fakultete Univerze v Mariboru (http://www.ff.uni-mb.si/index.php?page_id=199) in Univerze v Novi Gorici (<http://www.ung.si/si/studijski-programi/>).
- 18 Temeljni pojmi področja slovenščine kot J2 in TJ, vloga in položaj slovenščine kot J1, J2 in TJ v Sloveniji, zamejstvu in v tujini; zgodovina slovenščine kot TJ; organiziranost in delovanje na področju slovenščine kot

poklicno udeleževati, pa je nujno ponuditi specialna znanja. Ta naj bi se ponujala predvsem v okviru posebnih izobraževalnih modulov, izbirnih študijskih predmetov znotraj stroke. Oblikovani naj bi bili kot nekakšna dodatna ponudba. Vsebine tega področja so, kjer se pojavljajo, umeščene med izbirne predmete. Pri tem so snovalci programov mislili predvsem na tiste, ki bodo iskali delovne izkušnje na področju poučevanja SDTJ. Zato je večina predmetov vključena v pedagoške module študija in metodično-didaktično naravnana. Za razliko od koprške slovenistike, ki ponuja predmet Psiho-, sociolingvistični in didaktični vidiki slovenščine kot J2 in TJ kot izbirni predmet v okviru izbranega študijskega programa v drugem ali tretjem letniku prvostopenjskega študija slovenistike, mariborska slovenistika ponuja predmet Slovenščina kot drugi/tuji jezik v EZ kot predmet drugega obveznega jezikovnega modula na drugi stopnji enopredmetnega in dvopredmetnega nepedagoškega študija slovenščine.¹⁹

Za konec

Čeprav je možnosti za delovanje na področju SDTJ vedno več, je zaposljivost kadra, ki bi bil specialno izobražen zgolj za to področje – npr. učitelji slovenščine kot tujega jezika – zelo nizka, saj je število končnih uporabnikov slovenščine kot drugega in tujega jezika relativno majhno. Bolonjski študijski programi ljubljanske slovenistike tako ne predvidevajo oblikovanja posebnih poklicnih profilov te vrste.²⁰ Kljub temu pa je sistemska

urejenost nekaterih segmentov izobraževanja na področju SDTJ razveseljiva novost. Sleherni študent slovenistike se bo imel možnost seznaniti s temeljnimi vedenji in znanji. S primerno izbiro ponujenih vsebin s predmetnika pa se bo lahko specialno izobrazil bodisi za poučevanje, raziskovanje ali drugovrstno delovanje. Upamo, da bo tako sistemsko urejeno izobraževanje ponudilo dobro osnovo za poklicno delo vsaj ljubljanskih slovenistov. Zdaj ponujene in opisane oblike izobraževanja, ki jih bo treba razvijati in prilagajati vedno novim posrednim in neposrednim naslovnikom, pa se bodo obdržale kot nadgradnja in možnost doizobraževanja. Po eni strani bo tovrstna ponudba predvidoma še bolj vezana na prakso in na uporabna, neposredno prenosljiva znanja in spretnosti. Po drugi strani pa bodo ta doizobraževanja imela tudi nalogo seznanjati z novostmi iz stroke. Ne nazadnje gre za hitro razvijajoče se in spreminjajoče se področje, na katerega v veliki meri, kot se je izkazalo tudi v preteklih dveh desetletjih, vplivajo razmere v širši družbeni skupnosti, na ktere se je treba tudi na področju izobraževanja kadrov hitro odzivati. Trenutno aktualni sta npr. področji jezikovne integracije otrok in odraslih priseljencev (Knez 2008). Stalna strokovna spopolnjevanja bodo v prihodnosti res postala spopolnjevanja, njihovim naslovnikom pa bo treba zagotoviti stimulatívno in dodatnemu izobraževanju naklonjeno delovno okolje.

J2 in TJ; jezikovna politika in načrtovanje slovenščine kot J2 in TJ, analiza pravnih aktov; govorniki slovenščine kot J2 in TJ in njihove značilnosti; značilnosti slovenščine z vidika njenega učenja in poučevanja kot TJ; teorije jezikovnega usvajanja in modeli jezikovnega poučevanja; značilnosti procesov učenja in usvajanja slovenščine kot J1 in TJ; dejavniki jezikovnega usvajanja; podobnosti in razlike med procesoma učenja in usvajanja J1 in TJ; jezikovno znanje in sporazumevalna zmožnost; ravni jezikovnega znanja in skupni evropski referenčni okvir za jezike; raziskovanje na področju slovenščine kot J2 in TJ.

19 Univerza v Novi Gorici, Fakulteta za humanistiko v svojih slovenističnih programih edina nima predvidenih predmetov s področja slovenščine kot drugega ali tujega jezika. Učne načrte za vse navedene predmete s področja slovenščine kot drugega in tujega jezika na vseh treh univerzah je pripravila avtorica tega prispevka.

20 Tovrstne ideje so se sicer večkrat pojavljale, predvsem v zvezi s posebno izobrazbo lektorjev za delo na univerzah v tujini (Vidovič Muha 1999).

Literatura in viri

Arhiv Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik.

- BEŠTER, Marja, KRŽIŠNIK, Erika (ur.), 1999: *Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete.
- DERGANČ, Aleksandra, 1999: Seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Bešter, Marja, Kržišnik, Erika (ur.): *Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 17–26.
- FERBEŽAR, Ina, 1999: Merjenje in merljivost v jeziku. Na stičišču jezikoslovja in psihologije: nekaj razmislekov. *Slavistična revija* 47/4. 418–436.
- Jezik in slovstvo* 54/1, 2009.
- KNEZ, Mihaela, 2008: Jezikovna integracija otrok priseljencev v slovenski osnovni šoli. Ivšek, Milena (ur.): *Jeziki v izobraževanju. Zbornik prispevkov konference. Ljubljana, 25.–26. 9. 2008*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo. 155–163.
- Letna poročila Centra za slovenščino.*
- PIRIH SVETINA, Nataša, 2008: Slovenščina v mobilnosti, mobilnost v slovenščini (Slovenščina kot J1, J2 in TJ). Ivšek, Milena (ur.): *Jeziki v izobraževanju. Zbornik prispevkov konference. Ljubljana, 25.–26. 9. 2008*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo. 141–150.
- POGORELEC, Breda, 1999: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. Bešter, Marja, Kržišnik, Erika (ur.): *Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 7–15.
- STABEJ, Marko, 2004: Slovenščina kot drugi/tuji jezik in slovensko jezikovno načrtovanje. *Jezik in slovstvo* 49/3–4. 5–16.
- VIDOVIČ MUHA, Ada, 1999: Slovenščina na tujih univerzah. Bešter, Marja, Kržišnik, Erika (ur.), 1999: *Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 27–33.
- VIDOVIČ MUHA, Ada, 2000: *Skripta 4. Zbornik za učitelje slovenščine kot drugega/tujega jezika*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete.
- ZEMPLJARIČ MIKLAVČIČ, Jana, PIRIH SVETINA, Nataša, 2008: In še slovenščina: kot drugi in kot tuji jezik. Skela, Janez (ur.) *Učenje in poučevanje tujih jezikov na Slovenskem: Pregled sodobne teorije in prakse*. Ljubljana: Tangram. 707–715.